

Ghid pentru colectarea produselor nelemnoase din situl Natura 2000 ROSCI0263 Valea Ierii

Iunie 2018

Titlul proiectului: Implementarea Planului de Management pentru aria naturală protejată ROSCI 0263 Valea Ierii, Cod SMIS 103698

Autor: Neațu Tudor Sabin

Fotografiile au fost furnizate de: Neațu Sabin, Ciprian Bodea, Hans Braxmeier, Krystian Win, Nikita Mazhukin.

Editorul materialului: SC EPMC Consulting SRL, custodele sitului Natura 2000 ROSCI0263 Valea Ierii

Adresa: str. Fagului, nr. 11, 400483, Cluj-Napoca, județul Cluj

I Telefon/fax: 0264-411894 | E - mail: office@epmc.ro | Website: www.epmc.ro |

Data publicării: iunie 2018

Proiect cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Bibliografie

1. David A., Coroiu I., 2007 – Zoologia vertebratelor Practicum, Cluj-Napoca;
2. Neațu T.S., 2015 – Ghid practic cu privire la întâlnirea animalelor sălbatice, Lucrările Simpozionului Ceahlău – Natură, Istorie și Turism, ediția a IIIa, Durău
3. Nicholas A.E., 2000 – A field guide to the Reptiles and Amphibians of Britain and Europe, Collins;
4. Pârvu M., 2007 – Ghid practic de micologie, Ed. Casa Cărții de Știință;
5. Sârbu I., Ștefan N., Oprea A., 2013 – Plante vasculare din România: determinator ilustrat de teren, Ed. Victor B Victor, București

***Ordinul ministrului Mediului, Apelor și Pădurilor nr. 1130/2016 *privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului de importanță comunitară ROSCI0263 Valea Ierii.*

Glosar termeni

Bacă – fruct cu pericarp cărnos, cu miezul zemos, conținând una sau mai multe semințe;

Bulb – partea terminală, umflată, a piciorului ciupercii;

Campanulat (despre floare) – în formă de clopot;

Carpozom – corp de fructificație al ciupercilor;

Corolă – învelișul floral intern, de obicei alcătuit din totalitatea petalelor;

Cuticulă – strat subțire și rezistent care acoperă suprafața pălăriei unei ciuperci;

Drupeolă – fruct de dimensiuni mici, cu interiorul cărnos și care conține o singură sămânță. Mai multe drupeole formează o polidrupă;

Peren – care trăiește și se dezvoltă mai mulți ani la rând, având o rădăcină persistentă;

Pionier (despre plante) – care colonizează primele zone și suprafețe noi de teren, eliberate prin diferite mijloace de vegetația actuală, ex: tăieri rase de pădure;

Racem – inflorescență cu flori pedicelate, dispuse de-a lungul unei axe;

Regiunea himenială – porțiunea fertilă de țesut aflată de obicei pe porțiunea inferioară a pălăriei ciupercii. Este un tip de țesut care formează spori (sporifer).

Văl parțial – rămășițele volvei care se rupe odată cu creșterea ciupercii și protejează regiunea himenială;

Volvă – membrană groasă care înfășoară ca o teacă pălăria și piciorul unor ciuperci tinere;

Xilofag – care se hrănește cu lemn, care se dezvoltă pe lemn;

Cuprins

1. Introducere	5
2. Descriere ROSCI0263 Valea Ierii	6
3. Reguli de urmat pentru colectarea fructelor de pădure, ciupercilor și plantelor medicinale	7
4. Speciile care se pretează la colectare	10
Afinul – <i>Vaccinium myrtillus</i>	10
Merișorul – <i>Vaccinium vitis-idaea</i>	10
Zmeurul – <i>Rubus idaeus</i>	10
Mur – <i>Rubus caesius</i>	11
Frăguțe – <i>Fragaria vesca</i>	11
Hrib – <i>Boletus edulis</i>	12
Gălbiori – <i>Cantharellus cibarius</i>	12
Ghebe de rădăcină – <i>Armillaria mellea</i>	13
Ciuperca de câmp – <i>Agaricus arvensis</i>	13
Ciuperca de bălegar – <i>Agaricus campestris</i> var. <i>campestris</i>	13
Zbârciog – <i>Morchella esculenta</i>	14
Râșcovi – <i>Lactarius deliciosus</i>	14
Iuțari – <i>Lactarius piperatus</i>	15
Păstrăv de fag, burete negru – <i>Pleurotus ostreatus</i>	15
Vinețică – <i>Russula vesca</i>	15

5. Specii care nu se pretează la colectare.....	16
Buretele viperei – <i>Amanita phalloides</i>	16
Muscariță – <i>Amanita muscaria</i>	17
Burete pestriț – <i>Amanita pantherina</i>	17
Hribul dracului – <i>Rubroboletus satanas</i>	17
Vinețica focului – <i>Russula emetica</i>	18
Bureți flocoși – <i>Lactarius torminosus</i>	18
6. Întâlnirea animalelor sălbatice.....	19
Glosar termeni	26
Bibliografie	27

Listă centre de tratament și reabilitare a animalelor sălbatice:

1. CENTRUL PENTRU REABILITAREA FAUNEI SĂLBATICE din municipiul Focșani, județul Vrancea
Web: <http://acdb.ro>
Persoană de contact: Matei Dragomir, telefon: 0766-357115, e-mail: matei.dragomir@acdb.ro
2. CENTRUL DE REABILITARE A ANIMALELOR SĂLBATICE din Tîrgu Mureș, str. Crinului nr. 22, județul Mureș – cu aproximativ 24 de puncte de prim-ajutor în toată țara
Web: <http://wildliferescue.ro/> (pe website găsești o listă cu alte cabinete veterinare implicate într-o rețea pentru tratarea și reabilitarea faunei sălbatice)
Telefon (24/7): 0722-533816
3. CENTRUL VISUL LUANEI din București, str. Cezar Bolliac, nr 12,
Web: <http://visulluanei.org>
Telefon: 031-4263411
4. INIȚIATIVA DREPNEAUA NEAGRĂ ROMÂNIA din București
Web: <http://drepneauaneagra.ro>
Telefon (24/7): 0730-366428

Dacă nu sunt centre în zona ta, atunci contactează administratorii sau custozii de arii naturale protejate, pentru că, de cele mai multe ori, personalul acestora te poate sfătui, deoarece are pregătire în domeniul biologiei și a ecologiei sau are capacitatea de a trimite în siguranță animalele cu probleme spre centre specializate. Evită să predai animalele cu șanse de reabilitare grădinilor zoologice care, știm cu toții, își desfășoară activitatea în condiții precare, pentru că fiecare animal merită o șansă la libertate.

că sunt singuri sau în haită, evită să atace omul. În schimb, câinii sălbăticiți și cei de la stâne, obișnuiți cu omul, atacă din cauza foamei sau pentru a-și proteja teritoriul.

Oricare ar fi situația, dacă sunt agresivi, nu gesticula, nu fi agresiv, nu arunca cu pietre, nu lovi cu bețe, vorbește calm dar pe un ton autoritar, evită să ai băț în mână, indiferent că vorbim de cele luate de pe jos, sau că sunt bețe de trekking. Păzește-ți mereu spatele. De multe ori, câinii și lupii înconjoară prada, mai ales dacă ea rămâne statică din cauza surprizei.

Sfaturi generale:

- Evită să deranjezi și să stressezi animalele. Evită deranjul cuiburilor și ouălor, precum și a adăposturilor de animale (aici incluzând și hibernaculele de șerpi și lilieci și maternităților de lilieci)!
- Nu ucide, nu călca, nu răni animalele, indiferent că vorbim de insecte, șerpi, broaște, păsări sau mamifere!
- Dacă întâlnești animale sălbatice, este indicat să nu te apropii și nici să le atingi. Multe dintre ele pot fi purtătoare de paraziți și boli transmisibile către om. Sunt imprezibile și pot deveni agresive.
- Orice mușcătură a unui animal sălbatic se va curăța și dezinfecta și, în funcție de gravitate, se va consulta un medic.
- Puii și juvenalii pot fi salvați doar dacă se cunoaște sigur că au fost abandonați sau sunt răniți sau bolnavi, iar în acest caz, se vor preda centrelor specializate de tratament și reabilitare a animalelor sălbatice.
- Tratarea animalelor sălbatice se face de către medici veterinari și nu de către persoane neavizate sau după leacuri băbești.
- Nu captura animalele sălbatice în scopuri de agrement sau plăcere proprie!
- Fotografieră animalelor se poate face și de la distanță, moment în care se poate observa și un comportament

1. Introducere

Te-ai gândit să te-apuci de cules fructe de pădure și ciuperci? Ei bine, înainte de asta, ar fi câteva lucruri importante de știut. În primul rând, trebuie să știi că te afli într-o arie naturală protejată, și, chiar dacă nu ar fi fost un regim diferit de protecție, fructele de pădure, ciupercile și plantele medicinale se află de cele mai multe ori în zone naturale protejate, astfel, este necesar să nu provoci niciun stres animalelor. În al doilea rând, gândește-te că, după ce tu pleci, animalele rămân acolo, așa că nu lăsa în urma ta deșeuri, încearcă să nu culegi fiecare fruct sau corp fructifer (al ciupercilor) întâlnit, mai ales dacă nu sunt mature (coapte). Și animalele au nevoie de mâncare și e de datoria ta să te asiguri de acest lucru. Din păcate, ghidul pe care îl propunem, este prezentat sub formă de limitări și interziceri, condiționalități necesare pentru protecția și conservarea animalelor și plantelor.

În aria naturală protejată de interes ROSCI0263 Valea Ierii există o serie de specii și habitate protejate, acestea având un regim de protecție pentru care este necesară respectarea unor măsuri de conservare. **Habitatele protejate** se referă la diferitele tipuri de păduri (foioase și conifere) și a zonelor de pajiști, care sunt asociate în mare măsură cu prezența afinelor și merișoarelor. Astfel că, dacă protejăm și conservăm un habitat, conservăm și afinișul sau zmeurișul și ne asigurăm că urmașii noștri vor avea și ei parte de acestea. În plus, din cauza faptului că în aria protejată mai trăiesc și alte specii, care în sezonul cald depind de prezența ciupercilor și a fructelor de pădure, cum ar fi animalele de talie mică (păsări, vulpi, iepuri sau jderi) sau animalele de talie mare, în cazul în care acestea nu au destulă hrană în habitatele naturale, vor coborî în zonele locuite, în grădinile și stânele localnicilor, provocând pagube. Sugerăm, tu nu vrei să fii tu cauza pentru care un vecin își pierde o oaie sau pentru care grădina ta poate fi călcată de mistreți.

Este de menționat că pe teritoriul ariei protejate există și o suprafață de teren care are rol de zonă de liniște pentru carnivore mari (urs, lup și râs), zone unde desfășurarea activităților perturbatoare (inclusiv a colectării fructelor de pădure și a ciupercilor) este interzisă. Zona este delimitată de râul Iara, de la zona numită Căprărețe, în amonte, pe partea stângă a râului, apoi urcă pe râul Măruțiu și Negrii, până în zona vârfului Buscat, continuând pe culme înspre nord, nord-est până în zona Căprărețe și marcată

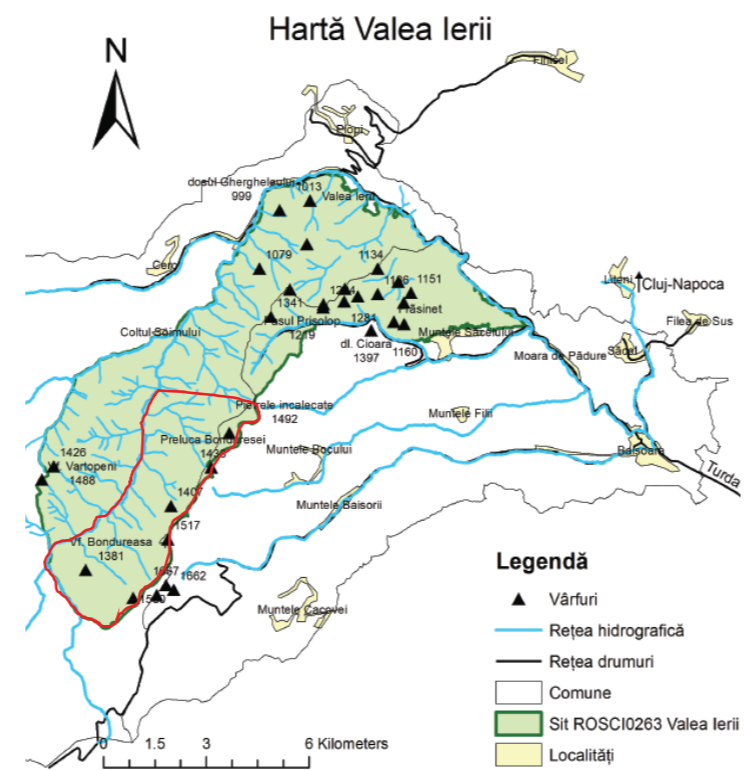

ca atare în teren, cu semne (vopsea) pe arbori, pietre sau stânci. Aceste interdicții sunt menținute în fiecare an, în perioada 01 aprilie – 30 iulie și se suprapune cu perioada de naștere și creștere a puilor, cea mai sensibilă perioadă pentru animalele protejate din zonă.

2. Descriere aria naturală protejată ROSCI0263 Valea Ierii

Aria naturală protejată a fost declarată sit de importanță comunitară prin Ordinul ministrului mediului și dezvoltării durabile nr. 1964/2007 *privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România*, cu modificările ulterioare. Dacă în momentul declarării zonei ca arie naturală protejată, aceasta avea o suprafață de 6.194 ha, în anul 2011, conform unor revizuirii ale limitelor ariilor naturale protejate, suprafața sitului ajungea la 6.302 ha. În prezent, în formularul standard actualizat al sitului de importanță comunitară Valea Ierii (2017), suprafața menționată este de 6.289 ha și se întinde pe teritoriul comunelor Valea Ierii și Băișoara din județul Cluj. Zona reprezintă o componentă a masivului Gilău – Muntele Mare, din cadrul Munților Apuseni. Aria naturală protejată se află la aproximativ 50 km. distanță de municipiile Cluj-Napoca și Turda, din județul Cluj.

Speciile și habitatele enumerate în formularul standard, varianta actualizată, au suferit și ele schimbări pe parcursul modificărilor legislative prin care s-au stabilit și suprafețele, și, din această cauză, o parte a lor se află în formularul standard, dar nu se găsesc și în **Planul de management**. Printre aceste specii și habitate există și specii prioritare declarate la nivelul Uniunii Europene. Astfel, obiectivele de conservare (speciile și habitatele pentru care zona este protejată) ale ROSCI0263 Valea Ierii sunt: lup *Canis lupus**, urs *Ursus arctos**, râs *Lynx lynx*, vidră *Lutra lutra*, triton comun transilvănean *Lissotriton vulgaris ampelensis*, buhai de baltă cu burta galbenă *Bombina variegata*, zglăvoc *Cottus gobio*, chișcar *Eudontomyzon danfordi*, moioagă *Barbus meridionalis*, rădașcă *Lucanus cervus*, fluture auriiu *Euphydryas aurinia* și habitatele **6520** Fânețe montane, **9110** Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*, **9130** Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*, **9170** Păduri de stejar cu carpen de tip *Galio-Carpinetum*, **91E0*** Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*),

Harta sitului ROSCI0263 Valea Ierii

Zona de liniște marcată cu roșu

Urși

Unele dintre cele mai comune întrebări în discuțiile avute cu excursioniști sunt “*Există urși? Dar animale sălbatice putem întâlni?*” și eu le răspund că nu o să aibă șansa să vadă vreun animal mai mare. Vă explic și de ce: populațiile din ariile naturale protejate sau din zonele cât de cât sălbatice (nu vorbim acum de cazurile extreme din Brașov și Poiana Brașov) sunt .... sălbatice și preferă zonele fără prezență umană sau cu o prezență scăzută și temporară. E bine de știut că numărul de indivizi este relativ scăzut, fiind vorba de animale mari, cu nevoi mari de hrană și cu teritorii bine delimitate ca spațiu. Din această cauză, șansele să vezi vreun carnivor mare sunt relativ mici. ***Dar, ce se întâmplă în cazul în care chiar te întâlnești cu el?***

De cele mai multe ori, ursul începe să fugă dacă te-a observat. În cazul în care nu are nicio reacție, înseamnă, înseamnă că nu te-a observat. E momentul să începi să vorbești cu el, cu tine, nu are importanță. Ridici tonul treptat, asta pentru că nu este indicat să iei un animal de 250 kg prin surprindere. Din același motiv, să nu țipi sau să nu arunci cu pietre spre el. În timp ce vorbești, te depărtezi de urs, dar nu îi întorci spatele. Nu e nici momentul să începi să alergi. Sunt multe cazuri când ursul (de obicei un mascul peste al cărui teritoriu te afli, sau o femelă cu pui) va încerca să te sperie, prin atacuri false, momente în care se va îndrepta spre tine, pe distanțe scurte. Mai există o posibilitate: te-a văzut, tu ți-ai făcut simțită prezența oricum, l-ai luat sau nu l-ai luat prin surprindere, iar animalul te va ataca. Tot ce poți să faci în acest caz este să îți protejezi organele interne, așezându-te într-o poziție fetală, cu gâtul și capul cât mai ferite. Nu recomand să te bați cu animalul cu o greutate de până în 250 kg, la care adăugăm colții și ghearele lungi și ascuțite.

Lupi și câini sălbaticiți

Sunt specii asociate în acest caz, datorită gradului mare de înrudire și a unor comportamente asemănătoare, dar, în majoritatea cazurilor, câinii sălbaticiți sunt mult mai agresivi cu oamenii. Lupii, fie

Primăvara târziu sau vara, în parcul din fața blocului, în parcul național preferat sau în pădurea de la marginea orașului tău, un număr mare de animale își întemeiază o familie. Își amenajează un cuib sau un adăpost și formează o pereche cu care va depune o pontă (ouă) sau va naște un anumit număr de pui. După un timp, puii (indiferent că sunt de pițigoi, șorecar comun, căprioară sau pisică sălbatică) se vor depărta de cuib sau adăpost, pentru a începe recunoașterea teritoriului sau în așteptarea părinților plecați după hrană.

Întâlnești un pui de pasăre abandonat, pe jos. Ce faci? Îl iei acasă ca să ai grijă de el, că l-au abandonat părinții și în scurt timp o să moară de foame? Ești convins că l-au abandonat? Mulți pui se depărtează de cuib în mod natural, iar majoritatea părinților nu vor fi în zonă pentru că se feresc de oameni (implicit și de tine) sau sunt plecați să procure hrană. Tot ce poți să faci, ca să fii sigur că nu va fi călcat de oameni în picioare, sau că nu va deveni hrană pentru vreo pisică, este **să îl urci pe o creangă, la înălțime.**

În cazul puilor de căprioară, pisică sălbatică, vulpe și altele, este indicat să fie lăsate în pace și să păstrezi distanța. De cele mai multe ori, mama este prin zonă sau este, și ea, în căutare de hrană. Nu alerga animalul, nu îl prinde, nu îl mângâia, oricât de drăguț pare, și, în general, nu îl stresa inutil. Sunt foarte rare cazurile în care el a fost abandonat, părinții fiind împușcați sau puilul să fie rănit sau bolnav.

De cele mai multe ori, să îngrijești un pui necesită foarte multă pricepere, timp și resurse adecvate. În primul rând, el trebuie hrănit o dată la două ore. În cazul unui mamifer, laptele trebuie să aibă o anumită compoziție, cât mai apropiată de cel al speciei, iar pentru păsări un aport constant și des de insecte. Dar, dacă totuși **se întâmplă să găsești un animal** care are nevoie de ajutor, pui sau adult, și esti sigur că sănătatea ta nu este în pericol, atunci **îl poți lua și transporta într-o cutie de carton închisă, cu găuri** (cutia va trebuie să fie de dimensiuni apropiate cu ale individului). Eventual, el poate fi înfășurat într-un prosop sau într-o cârpă, în cazul unui animal mai agitat, pentru a se evita rănirea.

Șorecar comun – *Buteo buteo*

Sturz cântător – *Turdus philomelos* – juvenil puternic infestat și incapabil de zbor

91V0 Păduri dacice de fag *Symphyto-Fagion* și **9410** Păduri acidofile de *Picea abies* din regiunea montană (*Vaccinio-Piceetea*).

Este de menționat și faptul că situl de interes comunitar Valea Ierii are un Plan de management aprobat prin Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1130/2016 *privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului de importanță comunitară ROSC10263 Valea Ierii*, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 717 bis, la data de 16.09.2016.

3. Reguli de urmat pentru colectarea fructelor de pădure, ciupercilor și a plantelor medicinale

Dacă ar fi să recapitulăm aceste scurte paragrafe, transformate sub formă de reguli, ar suna cam așa:

- Nu arunca gunoaiele în locuri neamenajate. Dacă ai de aruncat ambalaje de plastic, sticlă sau carton, încearcă să le aduci cu tine până la primul loc amenajat pentru colectarea deșeurilor. Amenda este între 3.000-6.000 de lei.
- Păstrează curățenia în și lângă locurile de campare. Nu e datoria nimănui să curețe după tine în pădure, cum nici tu nu esti obligat să fii acolo.
- Locurile de campare de pe teritoriul ariei protejate sunt permise doar cu avizarea prealabilă de către custode, cu acceptul proprietarului de teren, dar și cu acceptul sau avizul autorității publice centrale.
- Deplasarea în pădure trebuie să se producă fără prea mult zgomot. Nu e nevoie să țipi sau să fluieri, animalele deja te-au simțit, în cele mai multe cazuri, de la o distanță mare.
- Nu culege toate fructele sau corpurile fructifere și lasă o parte și pentru animalele care trăiesc acolo: păsări, vulpi, iepuri, urși, cerbi sau mistreți.
- Dacă descoperi capcane sau esti martori la cazuri de braconaj, anunță imediat organele de control (poliție, jandarmerie, custode).

- În perioada 01 aprilie – 30 iulie, nu intra în zona de liniște și nu te apropia de zonele în care știi că există pui, pentru că există riscul abandonului acestora. Dacă descoperi adăposturi ale carnivorelor mari, părăsește imediat zona.

În plus, pentru colectarea propriu-zisă a vor trebui respectate și alte reguli, care, de cele mai multe ori se găsesc și în documentația de avizare a activității.

Pentru ciuperci, se aplică următoarele reguli:

- La recoltarea ciupercilor, pentru a nu distruge miceliul din sol, corpurile de fructificație se vor recolta prin răsucirea piciorului.
- Se interzice smulgerea brutală a ciupercilor, tăierea piciorului ciupercilor cu cuțitul sau scoaterea ciupercii cu partea superioară a solului.
- Nu se vor distruge ciupercile care nu prezintă interes pentru culegători (ex: ciupercile necunoscute, viermănoase sau toxice).
- Ciupercile se vor culege în coșuri perforate, nu în pungi de plastic.
- În vederea colectării trufelor cu ajutorul câinilor, aceștia nu vor fi lăsați liberi în teren și vor fi în permanență supravegheați de stăpâni.

Pentru fructele de pădure, se vor respecta următoarele reguli:

- La recoltarea fructelor de pădure, se va avea în vedere să nu se producă deteriorarea, distrugerea sau smulgerea tufelor sau a subarbuștilor din sol.
- Fructele nu vor fi culese complet, ci se vor lăsa mici porțiuni care să permită hrănirea animalelor sălbatice.
- Culegătorii nu vor distruge vegetația (arborii, arbuștii, plantele) de pe traseele parcurse pentru recoltare.

ordine de idei, ai grijă cum circuli pe drumurile publice din zonele cu concentrații mari de țestoase (spre exemplu, Dobrogea), pentru că ele de multe ori ajung să traverseze drumurile și pot deveni victime ale impactului cu vehicule.

Salamandre și alți amfibieni

Pe teritoriul României există o singură specie de salamandră (*Salamandra salamandra*) care preferă zonele împădurite și umede. Prin drumețiile tale prin natură, nu este exclus să fi întâlnit, prin litiera pădurii, animalele care au specific coloritul negru cu pete galbene. Acest colorit arată că salamandrele (și majoritatea speciilor de tritoni și buhail de baltă cu burta roșie și galbenă *Bombina bombina* și *Bombina variegata*) sunt toxice. Toxina este eliminată în mucusul care le protejează pielea și o menține umedă. În acest caz, să ai grijă mare la copiii care te însoțesc și la câine. Aceștia pot pune mâna sau gura pe animal și se pot intoxica. Dacă ai pus mâna pe el, este recomandat să te speli bine pe mâini. Nu le călca și nu le răni pentru a proteja sănătatea familiei tale. Pur și simplu ocolește-le și admiră-le de la distanță.

În perioada de primăvară, broaștele pot forma aglomerări mari în timpul migrației spre bălțile de reproducere și din acest motiv, pe drumurile publice din apropiere de păduri sau zone umede sau pe drumurile forestiere, le poți întâlni traversând. Un trafic nu foarte intens poate duce la decesul unui număr mare de indivizi și la declinul sau extincția unor populații întregi de broască râioasă brună *Bufo bufo*, broască râioasă verde *Bufo viridis*, broască roșie de pădure *Rana dalmatina* și broască roșie de munte *Rana temporaria*. În Valea Ierii există numeroase locații de-a lungul drumurilor care sunt folosite de amfibieni pentru reproducere. Acestea vor fi marcate cu indicatoare rutiere în viitorul apropiat, prin grija noastră, a Custodelui.

Pui și juvenili

Broască roșie de munte – *Rana dalmatina*

Referitor la sfaturile referitoare la șerpi, e bine de știut că nu există specii mortale în fauna țării noastre și că toate speciile, dacă nu sunt amenințate de prezența umană, sunt inofensive. Prima reacție a șerpilor descoperiți pe o potecă, pe un drum sau prin iarbă, este să fugă. Dacă sunt încolțiți, atacați sau călcați, ei pot mușca. **Ați întâlnit un șarpe pe drum, indiferent că este o viperă sau orice altă specie, ideal ar fi să îl ocoliți.** Oricum, șarpele, cum va simți prezența unei persoane, va părăsi locul. **Nu manevra vipera.** Tot ce poți face este să o fotografiezi de la distanță. Dacă insiști și vrei să o surprinzi de aproape sau, eventual, să o muți de pe traseu (dacă e vorba de o zonă mai circulată de către turiști, culegători și ții la integritatea animalului), folosește o mănușă de sudură și un cârlig herpetologic.

Ai fost muscat de un șarpe? Cel mai bine ar fi să verifici dacă a fost o viperă, caz în care anunți Serviciul de Urgență prin apelul unic la 112 și încerci să te calmezi pentru a nu dispersa veninul și mai repede în corp. Poți curăța și dezinfecta zona. Aplicarea garoului nu este recomandată. Imobilizează membrul afectat și aplică comprese reci sau gheață pe locul mușcat.

Muscătura poate fi seacă, caz în care nu injectează venin și e mai mult de avertizare, sau umedă, caz în care se pot produce dureri, edem și necroze în zona afectată, blocaj renal, tulburări de vedere și mai rar, șoc anafilactic.

Țestoase

Vorbind tot de reptile, multe țestoase ajung să fie capturare din mediul lor natural și ținute în curte, în terarii sau în acvarii mărunte, cu deficiențe mari privind igiena sau hrana. Deși nu apar în zona Valea Ierii, ele pot fi întâlnite în zone mai joase, umede chiar din județul Cluj. Altă problemă, și de data această și mai gravă decât prima, care poate avea impact negativ semnificativ asupra distribuției speciilor, putând duce la extincția locală a unora dintre ele, este *eliberarea țestoaselor cumpărate din petshop-uri*, de cele mai multe ori fiind vorba de specii alohtone (care nu se găsesc pe teritoriul României). Ca sfaturi generale, nu lua din mediul său natural nicio specie, nu doar țestoase, iar dacă le-ai cumpărat și nu ești sigur de specia din care fac parte sau de starea lor de sănătate, nu le elibera în natură. În aceeași

Vipera de munte – *Vipera berus*

Țestoasă dobrogeană – *Testudo graeca*

Pentru plantele medicinale, este necesară respectarea următoarelor reguli:

- La speciile din flora spontană la care nu se recoltează rădăcina, rizomul sau părțile subterane, se va avea în vedere ca acestea să rămână în sol.
- La speciile la care se recoltează rădăcina, recoltarea nu se va face la toate exemplarele identificate, ci se vor păstra porțiuni care să permită regenerarea speciei.
- Recoltarea mugurilor de conifere se va face de la arborii doborâți sau de la ramurile bazale a arborilor aflați în picioare; nu se permite escaladarea arborilor.

Știm că vă impunem destul de multe reguli, dar atragem atenția că suntem cu toții datori să respectăm mediul înconjurător, mai ales dacă vrem să desfășurăm aceleași activități și în viitor sau dacă vrem să avem niște vecinătăți curate și bogate în specii. Pentru aceasta, venim în ajutorul culegătorilor sezonieri, a localnicilor și a vizitatorilor. În următoarele rânduri, îți prezentăm informații legate de speciile care se pretează la colectare, precum și principalele informații pe care să le ai în vedere în momentul în care întâlnești animale sălbatice de-a lungul traseelor tale. Toate acestea pentru a nu crea premisele unui posibil atac al animalelor sălbatice asupra ta, dar nici invers, soldate cu rănirea, sau chiar decesului vreunui participant.

4. Speciile care se pretează la colectare

Afinul – *Vaccinium myrtillus*

Afinul este o tufă de dimensiuni reduse (10-50 cm înălțime) cu ramuri acut-muchiata dar verzi, frunze ovate, serate (zimțate), caduce (căzătoare), de culoare verde deschis, cu o floare cu o corolă verde roșiatică și flori așezate în raceme, cu flori alterne pe tulpină. Fructul este o bacă de culoare negru spre albastru. Înfloreste în perioada mai-iunie și poate fi întâlnit din etajul fagului până în zona subalpină, în păduri, rariști, tufărișuri, precum și pe pajiști. Preferă solurile dinspre moderat spre puternic acide.

Merișorul – *Vaccinium vitis-idaea*

Merișorul este și el o tufă cu dimensiuni reduse (5-30 cm înălțime), dar spre deosebire de afin, corola campanulată (de forma unei vase) este roz sau albă, fructul are o culoare roșie, frunzele sunt persistente și se pot găsi tot timpul anului, cu marginile întregi, revolute (care se răsfrâng ușor în jos) și alterne. Are aproximativ aceleași cerințe față de mediu (sol moderat sau chiar puternic acid, din etajul fagului până în zona subalpină). Apare în păduri, rariști de pădure, tufărișuri, pajiști, precum și în turbării.

Planta se extinde datorită tulpinilor subterane din care se dezvoltă rădăcinile. Tolează bine iernile reci, cu temperaturi de până la -40°C, dar crește greu dacă verile sunt prea calde. Din acest motiv, preferă zonele cu umbră și umezeală.

Zmeurul – *Rubus idaeus*

Este un arbust înalt, de 0,5 – 2 metri înălțime, peren, cu tulpini bianuale. În primul an, planta crește de obicei în înălțime cu tulpinile principale. În al doilea an, planta își dezvoltă ramuri secundare care prezintă frunze compuse cu 3-5 frunzulițe. Florile sunt produse primăvara târziu, în raceme scurte în vârful ramurilor secundare. Fructele sunt comestibile, având culoarea roșie, cu 2-6 drupeole (fructe mici, individuale). Apar în principal vara. În această perioadă, planta poate fi considerată ca o importantă bază trofică pentru urs.

Afin – *Vaccinium myrtillus*

Merișor – *Vaccinium vitis-idaea*

Zmeur – *Rubus idaeus*

6. Întâlnirea cu animalele sălbatice

Șerpi

Una dintre cele mai comune tipuri de întâlniri sunt cele dintre oameni și șerpi, iar datorită unei frici iraționale, finalul este aproape întotdeauna tragic pentru animale. Dar, până să ajungem la sfaturi, să privim în ansamblu speciile de reptile, ca să putem face diferența între specii. Caracteristica principală este lipsa picioarelor și prezența unui corp alungit, fusiform. Aici apare prima problemă: aceleași caractere apar și la o specie de șopârle fără membre (apodă) destul de comună și inofensivă. Vorbim aici de năpârca sau șarpele de sticlă (*Anguis colchica*), impropriu denumit șarpe. Deși îi lipsesc membrele, năpârca încă mai posedă niște rudimente ale centurilor scapulare și pelvine. În plus, își poate „pierde” coada la fel ca șopârlele, în cazul unui pericol (autotomie). Au ochii mici cu pleoape și ureche externă vizibilă.

Revenind la șerpi, aceștia se împart în neveninoși și veninoși. Pe teritoriul României există doar trei specii veninoase (vipera comună *Vipera berus*, vipera cu corn *Vipera ammodytes* și vipera de stepă *Vipera ursinii*) și 7 specii neveninoase. De cele mai multe ori, coloritul și dimensiunile corpului sau desenul tipic, nu pot fi folosite corect în determinarea la nivel de specie sau grup, în schimb, o diferență clară între speciile veninoase și cele neveninoase este dată de pupila verticală la vipere (de obicei rotundă la celelalte specii), corpul gros, prezența cornului la vipera cu corn și suprafața dorsală a capului aproape plană ceea ce îi dă un aspect agresiv (deși nu este). Referitor la colorit și particularități ale pielii, viperele pot fi brun-roșcate sau gri, cu o linie vertebrală închisă la culoare în zigzag evidentă. În zonele montane, există și forme aproape sau complet negre, la care dunga dorsală a corpului nu mai este evidentă și, în acest caz, vorbim de indivizi melanici. Speciile de șerpi neveninoase au pupila circulară, un cap rotund sau cu forme rotunjite. Grosimea corpului nu este așa evidentă ca la vipere, iar coloritul este diferit, având o variabilitate extraordinară.

Năpârca – *Anguis colchicus*

Șarpele de casă – *Natrix natrix*, cel mai comun și mai inofensiv șarpe din fauna țării

Este o ciupercă otrăvitoare, nefiind mortală. Provoacă dureri stomacale și tulburări intestinale. Crește pe soluri calcaroase, în pădurile de foioase, de vară până toamna.

Vinețica focului – *Russula emetica*

Ciuperca seamănă izbitor cu vinețica (*Russula vesca*) la exemplarele la care pălăria are o culoare roșie. Pentru alte persoane, poate semăna inclusiv cu *Russula lepida* (pânișoară), dar aceasta crește în special în pădurile de foioase. Aceasta este o specie comună, otrăvitoare și crește în pădurile umede, din etajul montan, în perioada de vară și toamnă.

Pălăria are o culoare roz, uneori roșiatică, inițial convexă, apoi devenind plată. Are un diametru de 4-8 cm. Regiunea lamelară este albă, cu lamele libere, egale. Piciorul este alb, cu tentă rozalie, neted și plin. Are o lungime de 4-9 cm. La interior, carnea este albă, cu gust acru, piperat.

Bureți flocoși – *Lactarius torminosus*

Pentru persoanele mai puțin experimentate, această specie poate semăna cu rășcovii, dar este otrăvitoare și nu apare în pădurile de conifere, ci în pădurile cu mesteceni, sub aceștia, din vara până toamna târziu.

Pălăria și piciorul au o culoare roz-cărămizie, portocalie. Ca diferență, partea dorsală (de deasupra) a pălăriei prezintă zone concentrice mai închise la culoare și peri lungi. Regiunea himenială este și aceasta lamelară. Lamelele sunt subțiri și coboară ușor pe picior. Dimensiuni: pălăria are diametrul 4-12 cm, piciorul o înălțime de 4-8 cm.

Vinețica focului – *Russula emetica*

Bureți flocoși – *Lactarius torminosus*

Tulpinile prezintă adesea ghimpi numeroși, petalele sunt albe, erecte (drepte). Apare din regiunea colinară până în zona subalpină, în rariști, margini de pădure și tăieturi de pădure. Este o plantă pionieră, care apare printre primele, colonizând spațiile nou create (ex: tăieri rase, terenuri degradate).

Etimologie: denumirea *idaeus* vine de la Muntele Ida, din Turcia, lângă Troia.

Mur – *Rubus caesius*

Murul este o specie de arbust cu dimensiuni medii (30-80 cm înălțime, care poate ajunge și la 200 cm) cu frunzele cu 3 foliole, fructul comestibil este albastrui, format din 2-20 drupeole. Apare de la câmpie până în etajul fagului, în zăvoaie, lunci, ogoare, margini de pădure și tufărișuri, cu pietre, sol bazic și umbră. Înfloarește în lunile mai-septembrie. Asemănător zmeurului, este o plantă pionieră. Poate hibrida cu zmeurul – *Rubus idaeus* și *Rubus saxatilis*.

Floarea este albă, cu dimensiunea de 2,5 cm diametru, cu 5 petale cu margini dințate și numeroase stamine așezate concentric pistilelor. Tulpinile prezintă ghimpi.

Frăguțe – *Fragaria vesca*

Este o plantă perenă, erbacee din familia trandafirilor, comestibilă, dar cu valoare alimentară redusă fiind vorba de un fruct de dimensiuni reduse. Înălțimea plantei este de 5-20 cm, rar 30 cm. Tulpina este verde, păroasă, cu 5-11 flori albe, cu frunze compuse, trifoliolate (3 foliole), cu margini dințate. Se înmulțește prin stoloni.

Apare din zona de câmpie până în zona molidului, în pajiști, rariști de pădure și pădure, dar și tufărișuri.

Mur – *Rubus caesius*

Frăguțe – *Fragaria vesca*

Hrib – *Boletus edulis*

Este una dintre cele mai căutate și gustoase specii de ciuperci din România, având o valoare alimentară ridicată, având denumiri populare - pitoancă sau pita pădurii - din acest motiv. Poate ajunge la dimensiuni impresionante, cu o pălărie și un picior cărnoase. Pălăria are o dimensiune de 7-25 cm în diametru, de culoare maro (cu variații de nuanță). La indivizii tineri, pălăria are o formă sferică, aplatizându-se la maturitate. Piciorul este gros (4-6 cm diametru), are 10-15 cm înălțime și este brun deschis, având la suprafață un model de rețea albă în porțiunea superioară. Carnea este roșie imediat sub cuticulă (stratul de piele de deasupra), dar sub aceasta este albă, cu gust și miros plăcut. Regiunea himenială (regiunea fertilă care produce sporii așezată pe partea inferioară a pălăriei) are formă tubulară, de culoare albă în tinerețe, apoi galbenă spre maturitate.

Crește atât în pădurile de foioase, cât și în cele de conifere, în luminișuri, pe sol, de primăvară până toamna.

Gălbiori – *Cantharellus cibarius*

Este o ciupercă de culoare galbenă cu carpozomul (corp fructifer) diferențiat în pălărie și picior. Dimensiunile pălăriei sunt 3-9 cm diametru cu un picior cilindric de 3-6 cm lungime, cărnos, îngustat la bază. Inițial, pălăria este sferică, dar apoi se mărește și devine concavă. Regiunea himenială are formă de lamele galbene, ramificate și care coboară pe picior. La interior, și carnea are culoarea galbenă, este fibroasă și miros și gust dulce.

Ciuperca apare în sezonul cald, de primăvara până toamna, în păduri de foioase și conifere, pe sol. Este comestibilă și foarte comună.

Hrib – *Boletus edulis*

Gălbiori – *Cantharellus cibarius*

Muscariță – *Amanita muscaria*

Muscarița sau pălăria șarpelui este cea mai ușor de recunoscut specie, având pălăria roșu-portocaliu, acoperită cu solzi albi. Regiunea himenială este lamelară, de culoare albă. Lamele sunt libere, inegale. Piciorul este neted, alb, cu o lungime de 8-20 cm cu un inel mare, mebranos care coboară pe picior. Piciorul are un bulb relativ dezvoltat. Carnea este albă cu miros și gust dulce.

Este otrăvitoare, nefiind totuși mortală. Sindromul muscarian pe care îl provoacă este reprezentat în principal de tulburări digestive și de halucinații, efecte mai ușoare față de *Amanita pantherina*.

Crește în perioada de vară și toamnă, în păduri de conifere, și mai puțin în pădurile de foioase.

Burete peștiș – *Amanita pantherina*

Specia seamănă cu *Amanita rubescens* și, din acest motiv, nu se recomandă colectarea ambelor specii. Pălăria este convexă, de culoare maro și are o dimensiune de 6-15 cm. Pălăria prezintă solzi albi așezați concentric. Regiunea himenială este lamelară, albă, iar marginea pălăriei este striată. Piciorul alb, pătat, este cilindric, cu o lungime de 5-15 cm, un bulb puțin dezvoltat, acoperit cu volvă. Carnea este albă și are un ușor gust dulceag.

Specia apare în pădurile de foioase și conifere, în perioada de vară și toamnă. Este o specie otrăvitoare, putând provoca moartea consumatorului. De cele mai multe ori, însă, provoacă sindromul panterian, cu tulburări digestive puternice, urmate de delir și halucinații.

Hribul dracului – *Rubroboletus satanas*

Este asemănător ca formă cu hribul, fiind și rudă foarte apropiată a acestuia, dar prezintă un colorit total diferit. Pălăria este convexă, albă sau cenușie, cu regiunea himenială tubulară roșie. Piciorul este gros, îngroșat la bază, cu culoare galben-roșiatic, cu o rețea roșiatică pe suprafața acestuia.

Muscariță – *Amanita muscaria*

Burete peștiș – *Amanita pantherina*

albă, cu lamelele decurente. Piciorul are înălțimea de 4-8 cm și este cilindric, drept, de culoare albă. Are gust și miros plăcut.

Ciuperca apare în păduri de foioase și conifere, de vara până toamna, și crește pe sol, izolat sau în grupuri.

5. Specii care nu se pretează la colectare

În această categorie intră speciile necomestibile sau chiar toxice sau otrăvitoare. Capitolul acesta este necesar, având în vedere ca un număr mare de specii toxice seamănă cu cele comestibile.

Buretele viperei – *Amanita phalloides*

Din cauza prezenței acestei specii otrăvitoare, cu numeroase cazuri de mortalitate (inclusiv din perioada romană, împăratul Claudius), nu se recomandă colectarea ciupercilor de necunosători. Pălăria este inițial sferică, apoi devine convexă. Are o culoare galbenă, crem, verde măsliniu, cu o zonă închisă la culoare în centrul acesteia (prezintă variabilitate mare) cu dimensiunea de 7-15 cm diametru. Suprafața pălăriei este netedă, iar ventral, regiunea himenială are formă lamelară. Lamele sunt albe, piciorul este cilindric (5-11 cm lungime), alb, cu un bulb dezvoltat la baza acestuia. Piciorul prezintă un inel subțire, membranos, alb, răsfirat în jos, precum și o volvă permanentă care acoperă bulbul. Carnea este albă și are miros și gust plăcut.

Crește pe sol, în păduri de foioase și conifere, în zone răcoroase, cu umbră și umezeală. Specia este posibil cea mai toxică din România, iar consumul acesteia provoacă sindromul faloidian, cu decesul persoanei în 1-5 zile, în funcție de cantitatea consumată.

Buretele viperei – *Amanita phalloides*

Ghebe de rădăcină – *Armillaria mellea*

Este o specie cu dimensiuni relativ reduse, având o pălărie de 5-12 cm diametru și un picior lung de 5-12 cm. Coloritul pălăriei este gălbui, brun, cu centrul mai închis la culoare, regiunea himenială lamelară albă, iar piciorul lung și ușor curbat alb, alb murdar sau maro.

Marginea pălăriei este striată, ușor răsucită în jos. Lamelele sunt albe, iar cu vârsta devin crem, uneori pătate. Piciorul prezintă și un inel alb, membranos, uneori pătat.

Este o specie xilofagă care crește pe rădăcini și trunchiuri vii sau moarte, în tufe de 20-30 de exemplare, în pădurile de conifere și foioase, toamna. Rădăcinile (denumite rizomorfe) cresc între scoarță și lemn, ajungând chiar la câțiva metri lungime, brune la exterior și albe la interior.

Ciuperca de câmp – *Agaricus arvensis*

Seamănă foarte mult cu ciuperca albă comună (*Agaricus bisporus*), de crescătorie. Aceasta se consideră că a provenit din ciuperca de bălegar (*Agaricus campestris* var. *campestris*). Ciuperca albă poate fi întâlnită în pajiști, grădini și fânețe, de vara până toamna.

Pălăria este inițial albă, dar devine galbenă cu vârsta. Pe margine, are o cortină care provine din vălul parțial. Regiunea lamelară este brun-negricioasă, dar inițial, aceasta trece de la alb, la roz. Pălăria este conică, mare, cu diametru de 8-20 cm. Piciorul este alb, cu scame și are o lungime de 8-13 cm. Piciorul are și un inel alb, membranos, inițial alb, dublu, devenind apoi singular și galben cu vârsta. Are un gust și miros de migdale, plăcut.

Ciuperca de bălegar – *Agaricus campestris* var. *campestris*

După cum am amintit și mai sus, seamănă cu ciuperca albă, dar la maturitate, ajunge la dimensiuni mai reduse (pălăria are 3-10 cm diametru, piciorul 3-10 cm înălțime). Pălăria este albă, mătăsoasă, rar cu scame brune. Inițial, pălăria este sferică, apoi crește și se întinde. Regiunea himenială este, și aceasta,

Ghebe de rădăcină – *Armillaria mellea*

brun-negricioasă la maturitate, dar inițial este albă și roz. Piciorul este alb și are scame sub inel. Inelul este alb, moale și se răsfrânge în jos la maturitate.

Și această specie apare în zonele deschise, de pajști și fânețe îngrășate cu gunoi de grajd, de primăvara până toamna. Este comestibilă și are o valoare alimentară ridicată.

Zbârciog – *Morchella esculenta*

Este una dintre puținele specii din încrengătura Ascomycota la care ascocarpul este diferențiat în pălărie și picior, majoritatea speciilor fiind microscopice. Pălăria are un diametru de 2-6 cm, dar înălțimea este mai mare (8-15 cm), forma pălăriei fiind conică, cu numeroase alveole, care formează o rețea. Pălăria are culoarea galben-marou. Interiorul acestor alveole este fertil, fiind cel care asigură apariția sporilor. Piciorul are înălțimea de 3-6 cm și are culoarea albă sau gălbuie. Este mai îngroșat la bază. Carnea este albă și casantă și prezintă un miros și gust plăcut.

Zbârciogul apare în zone umede, în principal în păduri. Perioada în care poate fi întâlnită se întinde de la începutul primăverii, până în luna mai.

Râșcovi – *Lactarius deliciosus*

Este o ciupercă formată din pălărie și picior, ambele de culoare portocalie. Inițial, pălăria este convexă, iar, cu maturitatea, devine concavă, ajungând la dimensiunea de 5-15 cm. Regiunea himenială are formă lamelară, portocalie și acestea, pătate. Piciorul are înălțimea de 3-8 cm, este cilindric, adesea prezintă adâncituri. La exterior, deși este portocaliu, este pătat cu verde, iar la interior are culoarea albă.

Rănită sau tăiată, în contact cu aerul, își schimbă culoarea devenind verde. Are gust și miros plăcut. Această specie are la interior un latex portocaliu, dulce, care și acesta pe înverzește în contact cu aerul.

Crește din vară până toamna, în păduri de conifere. Apare pe sol și este comestibilă.

Zbârciog – *Morchella esculenta*

Luțari – *Lactarius piperatus*

Denumirea speciei vine de la prezența unui latex foarte iute care apare dacă se rănește carpozomul. Latexul își schimbă culoarea în prezența aerului devenind verde. Este o specie comestibilă.

Și la această specie, carpozomul este diferențiat în pălărie și picior, ambele de culoare alb nepătat. Pălăria ajunge la un diametru de 10-20 cm, inițial are formă semisferică, apoi concavă. Regiunea himenială este de formă lamelară, de culoare albă, subțiri, bifurcate la bază. Lamelele se îngălbenesc cu vârsta.

Crește de cele mai multe ori în grupuri numeroase, pe sol, în păduri de foioase și conifere, din vară până în toamnă.

Păstrăv de fag, burete negru – *Pleurotus ostreatus*

Este una dintre cele mai apreciate specii de ciuperci, fiind și cultivată în unele locuri din țară, în spații amenajate. Crește în grupuri, pe trunchiul arborilor de foioase. Crește în perioada rece, toamna până iarna, având nevoie pentru apariția corpului de fructificare de perioade intermitente de frig și cald, dar neapărat cu umiditate.

Are o pălărie cenușie, ușor aplatizată, netedă, cu marginea răsucită. Regiunea himenială este lamelară, de culoare albă, gălbuie, care coboară ușor pe picior. Piciorul este cilindric, mic, cu 2-4 cm lungime. Carnea este albă și are gust și miros plăcut.

Vinețică – *Russula vesca*

Este o specie comestibilă, consumabilă chiar și în stare crudă.

Pălăria are culoarea roz-roșiatic, mov sau chiar marou, inițial sferică, devenind apoi mai întinsă, cu interiorul concav. Are un diametru de 6-10 cm, la maturitate. Zona himenială este lamelară, de culoare

Burete negru – *Pleurotus ostreatus*